

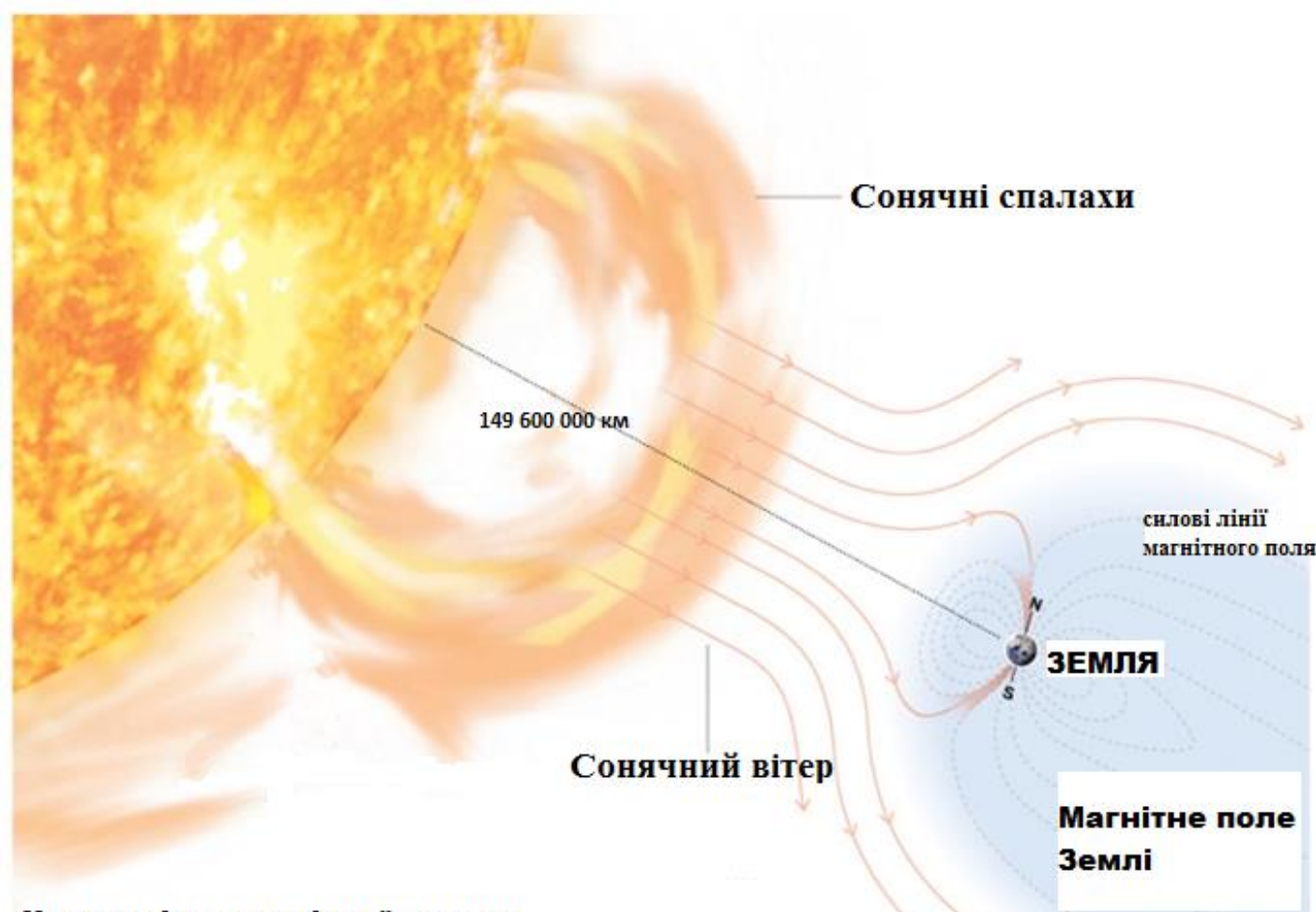
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ КОМПЛЕКС
«ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОГО СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ»
НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
КАФЕДРА МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ

ТЕМА: Передбачення сонячної активності на основі аналізу радіовипромінювання Сонця.

Роботу виконав:
Студент
Групи КА-23
Варава Владислав Вергійович

Науковий керівник:
д.т.н., проф.
Подладчіков Володимир Миколайович

Київ - 2016

По мірі з'ясування фізичних сторін впливу Сонця на Землю виявилось величезне прикладне значення цієї проблеми для:

- ✓ радіозв'язку,
- ✓ магнітної навігації,
- ✓ безпеки космічних польотів,
- ✓ прогнозування погоди і т.п.

Уразливі до космічної погоди

Супутники та GPS пристрої

Нафтопроводи

Авіація

Космічні станції

Силові лінії

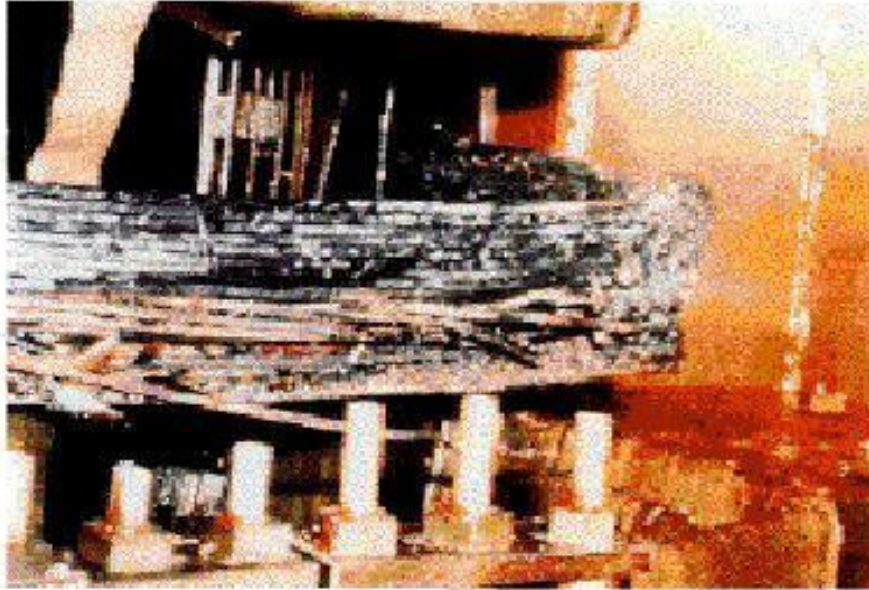

Постачання води

PJM Public Service Step Up Transformer

Severe internal damage caused by
the space storm of 13 March, 1989.

- ✓ Магнітна буря в 1989 р. навела струми, які зруйнували трансформатор. Це відключило світло у 6 мільйонів людей в Квебеку (Канада) на 9 годин.

- ✓ В результаті потужного сонячного спалаху 4 серпня 1972 р. – протягом 90 хвилин в іоносфері (за даними ст. Москва) спостерігалось повне поглинання радіохвиль на всіх частотах.
- ✓ Одночасно в Канаді і США помічені коливання напруги в високовольтних електричних лініях і порушення в роботі кабельних систем зв'язку - телетайпа і телефону.

ІНШІ ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З СОНЦЕМ

- властивості плазми в різних космічних умовах,
- способи перетворення енергії магнітних полів в енергію прискорених частинок і ударних хвиль,
- механізми передачі енергії сонячних збурень через міжпланетне середовище в навколоземний простір, всередину магнітосфери Землі, в її атмосферу і т.д.

Явища в атмосфері Сонця, які змінюють звичайний стан магнітосфери і різних шарів атмосфери Землі отримали назву **сонячної активності**.

Всі прояви активності на Сонці пов'язані з виникненням і розвитком **магнітних полів**. Магнітні поля спостерігаються на рівні **фотосфери**, однак явища активності протікають в основному в **хромосфері** та **короні**.

Ряд явищ на Землі повторюються з періодом обертання Сонця (близько 27 днів).

До подібних явищ належать, наприклад, так звані рекурентні, тобто періодично повторювані, магнітні бурі.

Крім процесів великого часового масштабу, в активній області часто спостерігаються раптові явища, пов'язані з нестаціонарними процесами - сонячними спалахами.

ІНДЕКС ПОТОКУ РАДІОВИПРОМІНЮВАННЯ СОНЦЯ

Визначається для різних довжин хвиль - від метрів до сантиметрів.

Індекс потоку радіовипромінювання Сонця на хвилі 10,7 см (F10.7cm)
(2800 МГц).

- Не залежить від погодних умов,
- Тісно пов'язаним з ходом зміни чисел Вольфа,
- Вельми приваблива характеристика сонячної активності.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ: розробити ефективну методику прогнозування індексу F10,7 (потік випромінювання Сонця на довжині хвилі 10,7 см) на 1 день

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ: прогнозування сонячної активності є дуже важливою задачею в сучасному світі, адже космічна погода дуже сильно впливає як на навколоземні супутники та космічні станції, так і на різні процеси на Землі.

ОБ'ЄКТОМ ДОСЛІДЖЕННЯ є вибірка 144 щоденних вимірювань потоків з червня 2015 по жовтень 2015.

ПРЕДМЕТОМ ДОСЛІДЖЕННЯ є фільтр Калмана

ФІЛЬТР КАЛМАНА

F_k - матриця переходу стану, що застосовується до попереднього стану x_{k-1}

B_k - матриця впливів керування, що застосовується до вектору керування U_k

w_k - шум процесу, що, як вважається, має багатовимірний нормальний розподіл з нульовим мат. сподіванням та коваріаційною матрицею Q_k .
 $w_k \sim N(0, Q_k)$

$$x_k = F_k x_{k-1} + B_k U_k + w_k,$$

$$z_k = H_k x_k + v_k.$$

H_k - матриця спостереження, яка пов'язує істинний вектор стану та вектор вимірювань

v_k - шум спостереження, що, як вважається, є гаусовим білим шумом з нульовим мат. сподіванням і з коваріаційною матрицею R_k .
 $v_k \sim N(0, R_k)$

ФІЛЬТР КАЛМАНА

Надалі запис $\hat{x}_{n|m}$ представляє оцінку істинного вектора x в момент часу n при заданих спостереженнях по момент часу $t \leq n$ включно.

Початкові значення $\hat{\mathbf{x}}_{k-1|k-1}$ та $\mathbf{P}_{k-1|k-1}$

Передбачення

1. Передбачена (апріорна) оцінка стану

$$\hat{\mathbf{x}}_{k|k-1} = \mathbf{F}_k \hat{\mathbf{x}}_{k-1|k-1} + \mathbf{B}_k \mathbf{U}_k$$

2. Коваріаційна матриця передбаченої (апріорної) оцінки

$$\mathbf{P}_{k|k-1} = \mathbf{F}_k \mathbf{P}_{k-1|k-1} \mathbf{F}_k^T + \mathbf{Q}_k$$

Корекція

1. Відхилення отриманого на кроці k спостереження від спостереження, очікуваного при передбаченні

$$\tilde{\mathbf{y}}_k = \mathbf{z}_k - \mathbf{H}_k \hat{\mathbf{x}}_{k|k-1}$$

2. Коваріаційна матриця для вектора відхилення (вектора похибки)

$$\mathbf{S}_k = \mathbf{H}_k \mathbf{P}_{k|k-1} \mathbf{H}_k^T + \mathbf{R}_k$$

3. Оптимальна по Калману матриця коефіцієнтів підсилення

$$\mathbf{K}_k = \mathbf{P}_{k|k-1} \mathbf{H}_k^T \mathbf{S}_k^{-1}$$

4. Оновлена (апостеріорна) оцінка стану

$$\hat{\mathbf{x}}_{k|k} = \hat{\mathbf{x}}_{k|k-1} + \mathbf{K}_k \tilde{\mathbf{y}}_k$$

5. Коваріація оновленої (апостеріорної) оцінки

$$\mathbf{P}_{k|k} = (\mathbf{I} - \mathbf{K}_k \mathbf{H}_k) \mathbf{P}_{k|k-1}$$

f_k - значення потоку радіовипромінювання в k -й день

w_{k+1} - шум моделі, що описує похибки моделі і непередбачуваність динаміки в майбутньому

q_{k+1} - систематична складова зміни потоку радіовипромінювання за один день.

Рівняння стану, що описує динаміку потоку радіовипромінювання

$$f_{k+1} = f_k + w_{k+1} + q_{k+1}$$

Припускається, що доступні спостереження потоку радіовипромінювання в присутності шуму.

Тоді рівняння вимірювання потоку радіовипромінювання має вигляд

$$z_k = f_k + v_k$$

z_k - спостережуване значення потоку радіовипромінювання в k -й день

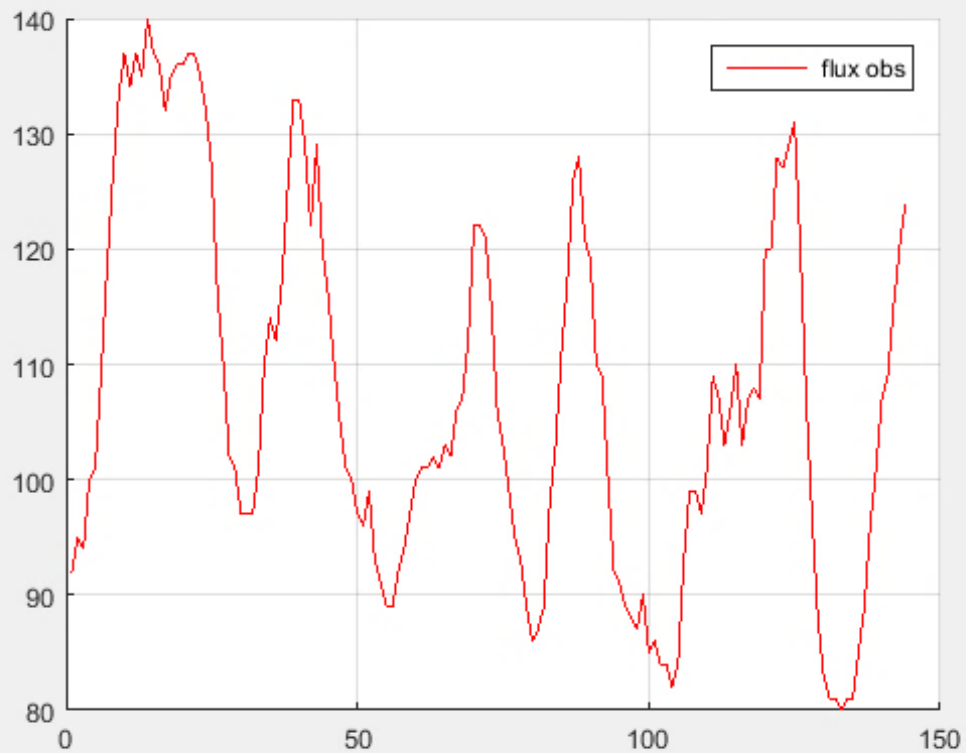
Для того, щоб використовувати рівняння фільтра Калмана ми вважаємо w_{k+1} та v_k некорельованими та незміщеними з дисперсіями $\mathbf{Q}$ та $\mathbf{R}$ відповідно.

v_k - послідовність вимірювальних шумів

Нехай $\hat{q}_{k+1}$ - прогнозоване значення зміни потоку на $k+1$ крок

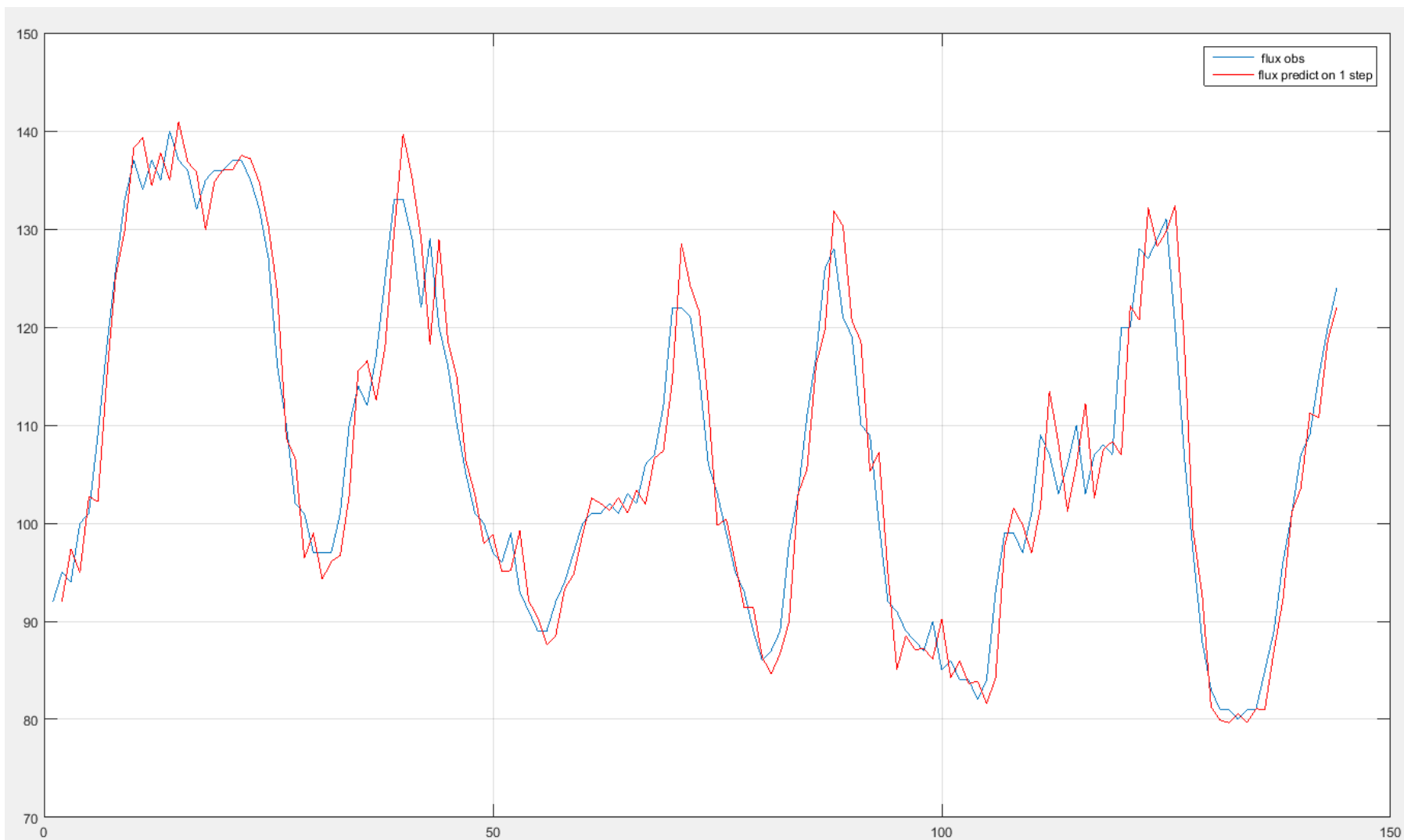
$$\hat{q}_{k+1} = \hat{q}_k + \alpha(q_k - \hat{q}_k).$$

$\alpha = 0,82$ а також параметри моделі $Q = 4$ та $R = 3$.

При виконанні умови $\frac{q_k}{\hat{q}_k} < 1$ в якості прогнозованого зміщення використовується величина $\hat{q}_{k+1} = \frac{q_k}{2}$

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ

СКП=4,43

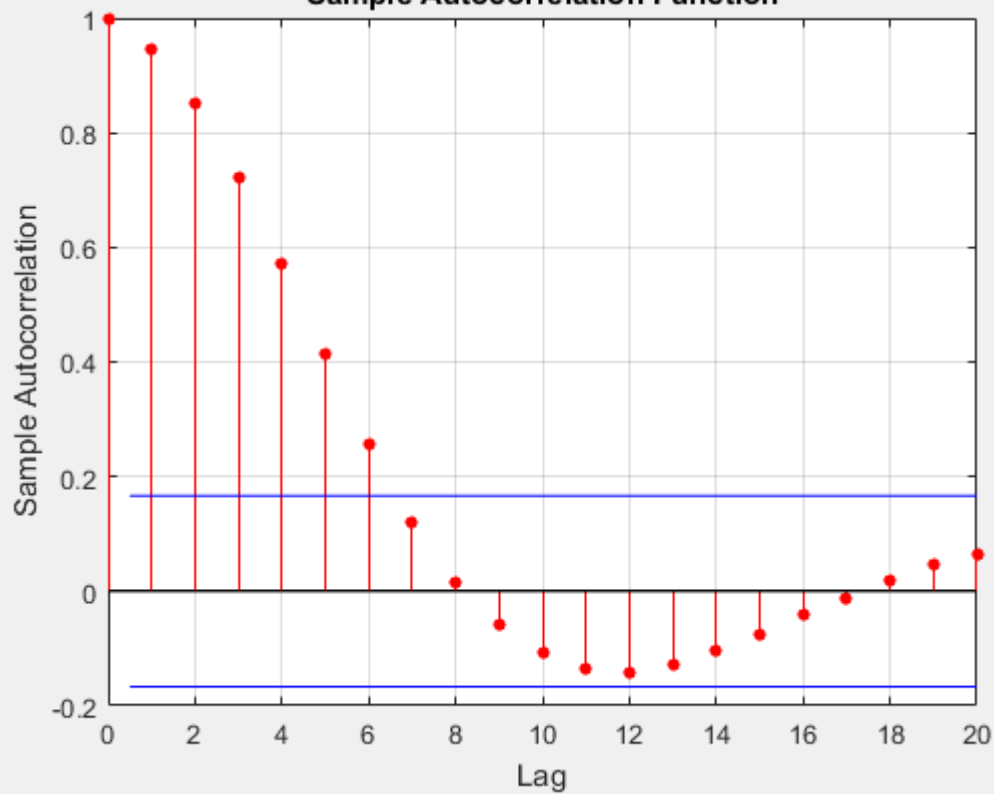
Традиційний алгоритм прогнозування потоків на 1 день, заснований на припущенні, що приріст потоку на наступний день збігається з поточним приростом, можна розглядати як окремий випадок розглянутого підходу при $R = 0$ та $\alpha = 1$

СКП=5,14 що на 16% більше

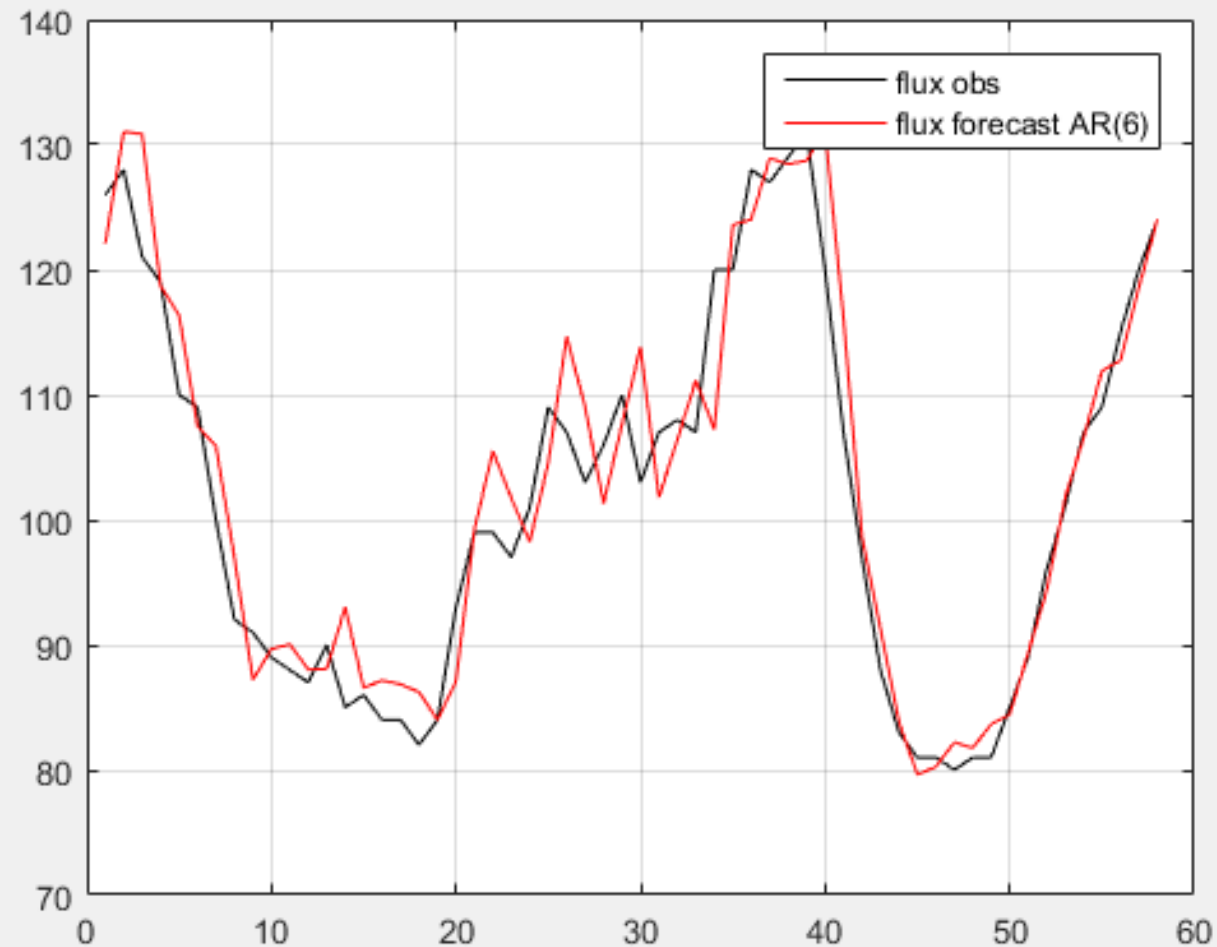

Sample Autocorrelation Function

AR(6)

Навчальна вибірка- 60%,
перевірочна- 40%.

СКП=4,47 що на 1% більше

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!